

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

عنوان

راهکارهای استجابت دعا از دیدگاه قرآن و سنت

استاد مربوطه

خانم طیبه دشتی مکان

تهیه و تنظیم

مرضیه غلامی

سمیه سادات موسوی

سیده زکیه سجادی

۱۳۹۷

## چکیده

در قرآن، آیات فراوانی عظمت دعا را بیان نموده است و دعا را یکی از مصادیق بارز و روشن عبادت خداوند می‌داند دعا، سبب می‌شود تا بشر به نیازمندی‌های خویش پی برده و در برابر ذات پاک و بی‌همتای پروردگار متعال، خضوع کند، دعا، انسان را با نعمت‌های الهی آشنا ساخته و رابطه‌ای عمیق و استوار میان بنده و خالقش ایجاد می‌نماید. دعا فرصت سبز رویش جوانه‌های ایمان در قلب آدمی و علتی از علل و سببی از اسباب جلب فیض از مبدأ فیاض است؛ دعا موجب افزایش احساس آرامش، تقویت دل‌بستگی به خدا، بالا بردن احساس خود و رشد و تعالی می‌شود و منشأ اصلاح رفتار، خیررسانی، شفابخشی، روشنایی دل و عامل پیدایش بصیرت است.

**کلیدواژه: دعا، استجابت، نیایش، خدا، قرآن.**

## فهرست مطالب

|                                          |    |
|------------------------------------------|----|
| مقدمه.....                               | ۴  |
| فلسفه دعا:.....                          | ۶  |
| احادیثی گهربار درباره دعا کردن.....      | ۱۰ |
| جایگاه و اهمیت دعا و مناجات شعبانیه..... | ۱۵ |
| منابع.....                               | ۳۲ |

«وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ»؛

پروردگار شما گفته است: «مرا بخوانید تا (دعای) شما را بپذیرم! کسانی که از عبادت من تکبر

می‌ورزند، به زودی با ذلت وارد دوزخ می‌شوند!».<sup>۱</sup>

انسان‌ها تا زمانی به منشأ لایتناهی وصل نباشند آرامش و اطمینان قلبی در آنها حاصل نخواهد

شد؛ انسان ذاتاً در درون خود نیاز به پناهگاه و کسی دارد که حرف‌های او را بشنود و مشکلات

آنها را حل نماید؛ لذا یکی از نیازهای بنیادین انسان‌ها نیاز به ارتباط و اتصال به خدای متعال

است. که دعا و مناجات با خدا باعث می‌شود انسان خود را در دایره بی‌نهایت هستی، تنها،

سرگردان و پوچ و بی‌هدف نبیند و با اطمینان و هدفمندی به زندگی ادامه دهد.

بی‌شک دعا و نیایش یک نوع عبادت و خضوع انسان در برابر خداوند تواناست و همچون

عبادات دیگر، از اثر تربیتی فراوان برخوردار است؛ با دقت در آیات و روایات مربوط به آن، در

---

<sup>۱</sup> مؤمن (غافر) (۴۰)، آیه ۶۰ .

۳. اگر چه آموزه های دینی به ما می گوید در امور کوچک و بزرگ دعا کنیم و در دعا اصرار و پی گیری داشته باشیم، ولی برای تشخیص صلاح و مصلحت در دعا باید، به این نکته توجه کرد که دعا نیز امری قانون مند است، لذا نباید با قوانین تشریعی و تکوینی پروردگار در تعارض باشد.

۴. در حصول نتیجه هم نباید شتاب کرد، و باید استجابت را از جهت زمان به خدا واگذار نمود، تا آنچه مصلحت است عمل نماید<sup>۱</sup>

۵. از طرفی نیز اموری نظیر «ذکر صلوات در ابتدا و انتهای هر دعا، مراقبت از قلب در برابر وسوسه های شیطان، قطع امید از غیر خدا و تنها تکیه نمودن بر او» به استجابت دعا کمک می کنند.

انسانی که در همه امور ذاتاً فقیر و محتاج به وجود بی نیاز خدا است بدون تردید، دعا کردن در همه شرایط، در صورت اجابت و یا عدم اجابت آن به نفع انسان است؛ زیرا اگر دعا به زبان استعداد باشد، دست رد به سینه سائل نمی خورد و دعایش پذیرفته خواهد شد. از آن جهت که

---

<sup>۱</sup>نماینه: نحوه و چگونگی تشخیص مصلحت در دعا.

فیض خداوند کامل و فوق کمال است و اگر پذیرنده، استعداد پذیرش فیض را داشته باشد، فیض

الهی از خزینه‌هایی که پایان ندارد و کمبودی در آنها ایجاد نمی‌شود، بر او افزوده خواهد

شد. چگونه می‌توان از درگاه چنین خدایی ناامید و مأیوس شد؟ خداوندی که نگاه لطف و

رحمتش عالم گیر است، دعا و مناجات و توبه و بازگشت، را عمومیت بخشیده و همه انسان‌ها

را به درگاه خویش فراخوانده است. چنانچه می‌فرماید: «ای بندگان من که بر خود ستم و اسراف

کرده‌اید از رحمت خدا ناامید نشوید»

بعلاوه، صفت یأس و ناامیدی از رحمت خدا، از جمله بزرگترین گناه و کفران الهی محسوب

شده و موجبات محرومیت و هلاکت ابدی انسان را فراهم می‌سازد. و باز می‌فرماید: «کیست که

ناامید از رحمت خدا شود، مگر گمراهان و اهل ضلالت». بلکه از بعضی آیات معلوم می‌شود که:

«مأیوس نمی‌شوند از رحمت خدا مگر کفار». پس هیچگاه نباید از توسل و دعا به درگاه الهی

ناامید و مأیوس شد

## منابع

### ❖ قرآن

۱. امیدی فرد، عبدالله، ۱۳۷۸، نقش دعا در زندگی / اجتماعی، تهران: انتشارات میثم تمار.
۲. امین، سیده نصرت، ۱۳۶۰، تفسیر مخزن العرفان، قم: انتشارات نهضت زنان.
۳. برازش، علیرضا، ۱۳۷۴، قرآن صاعد، تهران: امیرکبیر.
۴. بروجردی، سیدمحمدابراهیم، ۱۳۶۰، تفسیر جامع، تهران: انتشارات صدر.
۵. مطهری، مرتضی، ۱۳۸۶، تعلیم و تربیت در اسلام، تهران: نشر فرهنگ اسلامی.



۶. مجلسی، محمدباقر، ۱۳۸۲، بحارالانوار، جلد ۹۳، تهران: نشر اسلامی.
۷. ملکی تبریزی، میرزا جواد، ۱۳۶۲، المراقبات، ترجمه تحریرچی، قم، انتشارات عروج.
۸. حسینی دشتی، سیدمصطفی، ۱۳۷۹، دائرهالمعارف جامع اسلامی، تهران: مؤسسه فرهنگی آرایه.
۹. کلینی، محمد بن یعقوب، ۱۳۶۵، اصول کافی، تهران: انتشارات دارالکتاب اسلامی.
۱۰. مکارم شیرازی، ناصر، ۱۳۵۸، تفسیر نمونه، قم: انتشارات دارالکتاب اسلامی.
۱۱. عبدالهی عابد، صمد، ۱۳۸۵، شرایط و آثار تربیتی دعا در اسلام، مجله شمیم یاس، شماره ۴۱.
۱۲. بهاری اجیرلو، عزیزه، ۱۳۹۱، نقش تربیتی دعا، اردبیل: انتشارات ثامن الحجج.
۱۳. ابراهیمی، حفیظ الله، ۱۳۹۱، آثار تربیتی دعا و نیایش در قرآن کریم، سایت پژوهه.
۱۴. سایت آکا ایران
۱۵. سایت ویکی پدیا

۱۶. پایگاه اسلام کوئست، برگرفته از مقاله «راه استجابت دعا»، تاریخ بازیابی

۱۳۹۵/۶/۱۷.